

Αναφορικές προτάσεις

Αναφορικές προτάσεις ονομάζονται οι προτάσεις που εισάγονται με τις αναφορικές αντωνυμίες και τα αναφορικά επιρρήματα.

Οι αναφορικές αντωνυμίες είναι οι εξής:	Τα αναφορικά επιρρήματα είναι τα εξής:
α) που β) ο οποίος, η οποία, το οποίο γ) όποιος, όποια, όποιο ή ό,τι (ή οποιοσδήποτε, οποιαδήποτε, οποιοδήποτε) δ) όσος, όση, όσο	α) όπου, οπουδήποτε, εκεί που (τόπο) β) όποτε, οποτεδήποτε, τότε που (δηλώνουν χρόνο) γ) όπως, καθώς δηλώνουν τρόπο) δ) όσο, οσοδήποτε (δηλώνουν ποσό)

Οι αναφορικές προτάσεις χωρίζονται σε δύο κατηγορίες ανάλογα με το συντακτικό τους ρόλο μέσα στο λόγο. Έτσι υπάρχουν:

α) οι επιθετικές αναφορικές προτάσεις, που εισάγονται με τις αντωνυμίες που και ο οποίος, η οποία, το οποίο.

Προσοχή!!!!

*Όταν η αναφορική πρόταση είναι απαραίτητη για να κατανοήσουμε τον όρο στον οποίο αναφέρεται, ονομάζεται **προσδιοριστική**,*

Π.χ. Πέταξαν τα ροδάκινα που είχαν σαπίσει(είχαν σαπίσει μερικά ροδάκινα και αυτά τα πέταξαν.

*Όταν η αναφορική πρόταση δεν αποτελεί απαραίτητο συμπλήρωμα στον όρο που προσδιορίζει ονομάζεται **προσθετική ή παραθετική**,*

Π.χ. Πέταξαν τα ροδάκινα, που είχαν σαπίσει(είχαν σαπίσει όλα τα ροδάκινα)

Στον προφορικό λόγο σταματούμε και κατεβάζουμε λίγο τον τόνο της φωνής μας πριν την προσθετική πρόταση.

<u>Επιθετικές αναφορικές προτάσεις</u> <u>Προσδιορίζουν ουσιαστικό της κύριας πρότασης</u>, παίζουν δηλ. το ρόλο επιθετικού προσδιορισμού. Εισάγονται με τα : <i>που , ο οποίος, η οποία, το οποίο</i>	
<u>Επιθετικές αναφορικές - προσδιοριστικές</u> (<u>δε χωρίζονται</u> με κόμμα από την κύρια). Περιέχουν <u>πληροφορία απαραίτητη</u> για τη διάκριση και τον ακριβή προσδιορισμό του αντικειμένου στο οποίο αναφέρονται. -Θα μας μείνει αζέχαστη η δύση που είδαμε χθες. -Πέταξαν τα ροδάκινα που είχαν σαπίσει -Το βουνό που βλέπετε είναι το ψηλότερο της περιοχής.	<u>Επιθετικές αναφορικές - προσθετικές</u> (<u>χωρίζονται πάντα</u> με κόμμα από την κύρια) .Προσθέτουν <u>απλά μια πληροφορία σχετικά με το ουσιαστικό που προσδιορίζουν</u>. Μίλησε για την πατρίδα του, που μας ήταν άγνωστη. Η Ευρώπη, στην οποία ανήκει η Ελλάδα ,είναι η πιο πυκνοκατοικημένη ήπειρος.

Οι αναφορικές προτάσεις που εισάγονται με την αντωνυμία ο οποίος,η οποία,το οποίο έχουν το εξής γνώρισμα:

- Η αντωνυμία ο οποίος συμφωνεί στο γένος και στον αριθμό με το όνομα που προσδιορίζει.
 - Η πτώση αυτής της αντωνυμίας είναι ανάλογη με το συντακτικό ρόλο που παίζει μέσα στην πρόταση.
- Δηλαδή μπορεί να είναι :
- σε ονομαστική, αν είναι υποκείμενο
 - σε αιτιατική, αν είναι αντικείμενο
 - σε γενική, αν είναι ετερόπρωτος προσδιορισμός

Βάλε κόμμα πριν τις αναφορικές προτάσεις όπου χρειάζεται .

Οι βροντές που ακούγονταν από μακριά προμηνούσαν καταιγίδα.

Η Καλλιόπη που τη φιλοξενούσαμε μια βδομάδα θα μας φύγει αύριο.

Ο παππούς μου που είχε πολεμήσει το 40 παίρνει ακόμα μέρος στις παρελάσεις.

Τα γαλλικά που έμαθα από νωρίς με βοήθησαν στην καριέρα μου.

β) οι ελεύθερες αναφορικές προτάσεις, που εισάγονται με τις αναφορικές αντωνυμίες και με τα αναφορικά επιρρήματα.

Ελεύθερες αναφορικές προτάσεις	
<u>Ελεύθερες ονοματικές εισάγονται :</u> <u>- με τις αναφορικές αντωνυμίες :</u> ο οποίος,α,ο, όποιος,α,ο, όσος,η,ο, ό,τι, οποιοσδήποτε, οσοσδήποτε κ.α. και αποτελούν δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις (έχουν ρόλο υποκειμένου, αντικειμένου, κατηγορουμένου) Παραδείγματα: ‘Όποιος βιάζεται σκοντάφτει. Στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις. Έφαγαν ότι βρήκαν μπροστά τους	<u>Οι ελεύθερες επιρρηματικές εισάγονται :</u> - με τα αναφορικά επιρρήματα: _όπου, οπουδήποτε, όποτε, οποτεδήποτε, όπως, οπωσδήποτε, όσο, οσοδήποτε και αποτελούν δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις. <u>Λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί</u> που δηλώνουν : <u>τόπο</u>, π.χ. Σταμάτα <u>όπου θέλεις χρόνο</u>, π.χ. Να έρθεις <u>όποτε θελήσεις</u>. <u>τρόπο</u>, π.χ. Να φέρεσαι <u>όπως πρέπει</u>. <u>ποσό</u>, π.χ. Προσπάθησα <u>όσο περισσότερο μπορούσα</u>. <u>συμφωνία</u>, π.χ. Θα δεχτώ <u>μόνο όπως σου είπα</u> <u>εναντίωση ή παραχώρηση</u>, π.χ. <u>Όσο κι αν προσπάθησα</u>, δεν μπόρεσα να τον μεταπείσω <u>παρομοίωση</u>, π.χ. Κλαίει, <u>όπως κάνουν τα παιδιά</u>.

Το που και οι προθετικές φράσεις

Συχνά στον καθημερινό λόγο χρησιμοποιούμε το που στη θέση ενός εμπρόθετου προσδιορισμού(προθετικής φράσης) ή στη θέση του αναφορικού επιρρήματος όπου,είτε όταν θέλουμε να δηλώσουμε:

-**τον τόπο:**Το καμπαναριό του χωριού,που ανέβαινα παιδί,είχε μια μαγευτική θέα.

-**το όργανο:**Είχα πάρει μαζί μου το μολύβι που θα κρατούσα σημειώσεις.

-**τη συνοδεία:**Τη φίλη μου που πήγαμε στη Βαρκελώνη τη λένε Μάρτα.

-**μέσο:**Το πούλμαν που ταξιδέψαμε μας άφησε μπροστά από το γραφείο ταξιδίων.

Όταν θέλουμε να διατυπώσουμε λόγο πιο επίσημο,καλό είναι να απφεύγουμε τη χρήση του που.

Ότι-ό,τι

Το ό,τι με κόμμα είναι αναφορικό.

Το ότι χωρίς κόμμα είναι ειδικό και βρίσκεται μετά από ρήματα που συντάσσονται με ειδικές προτάσεις.

Ο,τι κι αν πεις,έχεις δίκιο.

Νομίζω ότι είσαι ανόητος.

Στίξη

-**Δε χωρίζονται με κόμμα οι αναφορικές προσδιοριστικές προτάσεις.**Τέτοιες είναι οι επιθετικές αναφορικές προτάσεις.

-**Χωρίζονται με κόμμα οι προσθετικές/παραθετικές προτάσεις.**

ΑΣΚΗΣΕΙΣ:

1.Στις παρακάτω περιόδους να αναγνωρίσεις τις αναφορικές προτάσεις,τη λέξη με την οποία εισάγονται,τον όρο στον οποίο αναφέρονται και να τις χαρακτηρίσεις συντακτικώς:

-Μην ακούς ό,τι σου λένε

.....
-Ο Γιάννης έγινε ό,τι ποθούσαν οι γονείς του να γίνει.

.....
-Οι σχέσεις μεταξύ κρατών που γειτονεύουν δεν είναι πάντα φιλικές.

.....
-Του χάρισε έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή,ό,τι δηλαδή χρειαζόταν για τη δουλεία του.

.....
-Βραβεύτηκαν οι μαθητές των οποίων η επίδοση ήταν άριστη.

.....
-Μην πιστεύεις ό,τι σου λέει.

.....
-Ό,τι μαθαίνεις είναι χρήσιμο

.....

-Κάνε ό,τι νομίζεις.

.....
-Συμπεριφέρσου όπως σου είπα.

.....
2.Να αντικαταστήσεις με άλλη την αναφορική λέξη με την οποία εισάγονται οι αναφορικές προτάσεις:

-Η απόφαση που πήρε δεν ήταν σωστή.

-Δε θα ήθελα να είμαι στη θέση που βρίσκεται.

-Οι μάθητες που το επώνυμο τους αρχίζει από Κ θα ενταχθούν στο 3^ο τμήμα της τάξης.

-Αυτά που έγιναν ήταν απίστευτα.

-Αυτός που βιάζεται,σκοντάφτει.

-Αυτό που λάμπει δεν είναι πάντα χρυσός.

3.Ποιες από τις παρακάτω αναφορικές προτάσεις είναι προσθετικές και ποιες προσδιοριστικές.Η αναγνώριση των προσθετικών/παραθετικών να γίνει με τη σημείωση κόμματος:

-Ο Νίκος που πρώτευσε στις εξετάσεις είναι συμμαθητής μου.

-Το τρίγωνο που έχει μια ορθή γωνία λέγεται ορθογώνιο.

-Οι νέοι που ξέρουν καλά ξένες γλώσσες βρίσκουν ευκολότερα δουλειά.

-Ο Πλάτων που ήταν φιλόσοφος έγραψε και ποιήματα.

-Η νίκη που όλοι περιμέναμε δεν ήταν καθόλου εύκολη.

-Ισχυρογνώμονας είναι όποιος επιμένει στη γνώμη του αδικαιολόγητα.

-Πέταξαν το φαγητό που είχε χαλάσει.

-Να μιλάς όπως πρέπει.

-Διαβάξει συνήθως Σεφέρη τον οποίο εκτιμά ως ποιητή.

-Η αστυφιλία που είναι μεγάλο πρόβλημα ζημιώνει την εθνική μας οικονομία.

-Να ανακρίνετε όποιον θεωρείτε υπεύθυνο.

4.Να αντικαταστήσεις την αναφορική πρόταση με ουσιαστικό,επίθετο ή μετοχή,με όποιες αλλαγές απαιτούνται,και να το χαρακτηρίσεις συντακτικώς:

-Όποιος πεινάει καρβέλια ονειρεύεται.

.....
-Όσοι απέτυχαν στις εξετάσεις,θα έχουν και άλλη ευκαιρία.

.....
-Πληροφορήθηκα όσα έγιναν.

.....
-Τήρησε όσα υποσχέθηκε.

.....

-Οποιος λέει ψέματα είναι ανυπόληπτος.

.....
-Οι εικόνες που έχουν χρώμα είναι πιο ευχάριστες.

5. Από τις ακόλουθες προτάσεις σχηματίστε σύνθετες φράσεις του τύπου κύρια + δευτερεύουσα αναφορική:

-Μίλησε για την πατρίδα του. Η πατρίδα του μας ήταν άγνωστη.

-Αυτή είναι η αδερφή του Γιάννη. Μίλησα μαζί της τις προάλλες.

-Είδα το Νίκο σήμερα. Το Νίκο τον γνωρίζω από το στρατό.

-Το χιόνι έπεφτε όλη μέρα. Το χιόνι είχε καλύψει τα πάντα.

-Ο Βασίλης είναι διευθυντής της εταιρίας. Ο Βασίλης έχει κάνει σπουδές στο εξωτερικό.

6. Να συμπληρώσετε τις ακόλουθες φράσεις με τις αναφορικές αντωνυμίες και τα αναφορικά επιρρήματα που λείπουν:

-..... κι αν σου πει, μην τον πιστέψεις.

-“..... πεθαίνει σήμερα, χίλιες φορές πεθαίνει.”

-Ευχαριστούσε το θεό Τον έσωσε από το κακό.

-Βοηθούσε είχε ανάγκη.

-δ..... έστρωσες θα κοιμηθείς.

6.α. ότι ή ό,τι

-Οτι είπαμε να μείνει μεταξύ μας.

-Πέτυχε ότι ήθελε.

-Πιστεύω ότι οι μεγάλες επιτυχίες χρειάζονται και μεγάλες προσπάθειες.

-Για ότι έπαθε ευθύνεται ο ίδιος.

-Έπρεπε να σκεφτείς πολύ το λόγο που ξεστέμισες, ότι σε εξαπάτησα.

-Λέει ότι θέλει.

-Δε με ένοιαζε ότι κι αν άκουγα.

-Έκανε ότι μπορούσε για να μας βοηθήσει.

-Δεν καταλάβαινα απολύτως τίποτα απ'ότι έλεγε.

-Έλεγε ότι θα φύγει μακριά.

-Μόλις είδε ότι στενοχωρήθηκα, προσπάθησε να με παρηγορήσει.

6.β. πού ή που

-Οι επιστήμονες δε μπορούν να εξηγήσουν που οφείλεται το φαινόμενο.

-Δε θυμάμαι που το άφησα.

-Το θέαμα που είδαμε ήταν φανταστικό.

-Που μένετε;

-Αυπάμαι που φεύγεις.

-Οι δυσκολίες που αντιμετώπισα ήταν μεγάλες.

-Μπήκαμε μέσα στο σπίτι που είχε δυο δωμάτια.

- Να δεις που θα το φάει στο τέλος το κεφάλι του.
- Δε θα ξεχάσω ποτέ το καλό που μου έκανες.
- Με ένα γράμμα του μου έδωσε την απάντηση που περίμενα.
- Μας ρώτησε που πηγαίναμε.

6.γ. Σε ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις το που χρησιμοποιείται λαθεμένα; Με τι θα έπρεπε να αντικατασταθεί για να έχουμε σωστή διατύπωση;

- Ο τόπος που γεννήθηκα..
- Ο τύπος που με επισκέφθηκε..
- Το μάθημα που μου αρέσει...
- Ο λόγος που δεν ήρθε...
- Ο τρόπος που μιλάει...
- Ο άνθρωπος που συναντήσαμε....
- Τα σχόλια που ακούσαμε...
- Η αιτία που οφείλεται το πρόβλημα....
- Οι εκπρόσωποι που μιλήσαμε....
- Πέρασε ένας χρόνος που έφυγε...
- Σε περίπτωση που δε θα έχουμε τα αναμενόμενα αποτελέσματα...

6.δ. Στις παρακάτω περιόδους να αντικαταστήσεις το που με άλλη λέξη, αναφορική ή σύνδεσμο, ώστε να δηλώνεται σαφώς το είδος της δευτερεύουσας πρότασης που εισάγεται με αυτό:

- Κάνε μου τη χάρη που σου ζητώ.
- Έτσι που μου φέρθηκες, καλά να πάθεις.
- Αγαπώ τον τόπο που γεννήθηκα.
- Ήμασταν ακόμα παιδιά, τότε που συναντηθήκαμε.
- Έμαθα που ήρθες και χάρηκα.
- Είμαι περήφανος που τα κατάφερα.
- Είχε αλλάξει τόσο, που ήταν αγνώριστος.
- Και που τον παρακάλεσα, πάλι δεν άλλαξε την απόφασή του.
- Δεν ξαναγυρίζω που να χαλάσει ο κόσμος.

7. Να αντικαταστήσεις την αναφορική αντωνυμία με κατάλληλο σύνδεσμο, ώστε να δηλωθεί ξεκάθαρα η επιρρηματική σημασία της αναφορικής πρότασης:

- Να δώσεις την κατάλληλη απάντηση, η οποία να μην επιδέχεται καμιά αμφισβήτηση.

.....
-Αποταμίευσε ένα ποσό, το οποίο θα χρησιμοποιήσει σε ώρα ανάγκης.

.....
-Όποιος ρωτούσε να μάθει τι συνέβη, δεν του έλεγε την αλήθεια.

.....
-Το πρόβλημα, που παρατείνεται εδώ και πολύ καιρό, παραμένει άλυτο.

.....
·
-Θα αντισταθούμε,όσες πιέσεις και αν δεχτούμε.

.....
-Τα κλάσματα,που δεν απλοποιούνται,ονομάζονται ανάγωγα.

.....
-Αγαπώ τον κινηματογράφο,που με ταξιδεύει σε φανταστικούς κόσμους.

.....
-Αγάπαμε τα καλά βιβλία,που μας προσφέρουν τόσες συγκινήσεις.

.....
·
-Χρειαζόμαστε κάποιον,που να μας μεταφράσει το κείμενο.

.....
-Φτιάχνει μια πίτα,που να τρώς και να γλείφεις τα δάχτυλα σου.

.....
-Όποιος πεινάει,καρβέλια ονειρεύεται.

.....
-Ό,τι και αν του πεις,δε θα το ακούσει.

.....
-Θα νικήσουμε,όπως και τότε.

.....
-Όπου κι αν πας,θα σε ακολουθήσω.

.....
8.Να αναγνωρίσετε στις παρακάτω φράσεις τις αναφορικές προτάσεις και να αναφέρετε το είδος τους και τη συντακτική τους λειτουργία.

1. Το βιβλίο που μου έδωσες ήταν βαρετό.
2. Θα σας επισκεφτούμε όποτε μας το επιτρέψουν οι συνθήκες.
3. Όποιος θέλει ας με ακολουθήσει.
4. Η επιτροπή η οποία ορίστηκε θα βγάλει σύντομα το πόρισμά της.
5. Θα πληρώσω όσα χρήματα χρειαστούν.
6. Ο Κωνσταντίνος Καβάφης, ο οποίος έζησε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, είναι ένας από τους κορυφαίους Έλληνες ποιητές.
7. Θα καταβάλουμε κάθε προσπάθεια ώστε να εκτελεστούν τα έργα όπως έχει σχεδιαστεί.
8. Η έλλειψη νερού την οποία αντιμετωπίσαμε στην έρημο ήταν πραγματικά δραματική.
9. Με υπομονή μπορείς να κατακτήσεις οτιδήποτε επιθυμείς.
10. Ο σταθμός του τρένου, στον οποίο περιμέναμε, ήταν γεμάτος κόσμο.
11. Ο αέρας που αναπνέουμε είναι μολυσμένος
12. Ο χαρακτήρας των ανθρώπων, τους οποίους συναντάμε, είναι πολλές φορές περίεργος.

13. Όποιος θέλει ας φύγει.
14. Θα πάμε όποτε θέλουμε.
15. Οτιδήποτε πεις είναι σε βάρος σου.
16. Πήραμε ό,τι βρήκαμε μπροστά μας.
17. Κοιμήσου όπως θέλεις.
18. Φώναζε με τα ονόματά τους όσους είχαν δηλώσει συμμετοχή.
19. Στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις.
20. Θα πάμε όπου θέλεις.